

77-581014

Eski günlerde saç ve yüz tuvaleti

Kâhkül kesenler - Bombevari kabartılmış saçlar - Boyalı saçlar - Kaşların boyanması - Sürme nasıl sürülürdü - Gelin suyu ve kat kat pudra - Sahte ben - Tüy alma usulü

Yazan: Sermed Muhtar Alus

Bugün gençlerle orta yaşlı bayanların, hattâ hayli yaşını başını almış, torunlara ka dışındaki tuvaletler içinde, gerek ev dışındaki tuvaletleri birbirinden farklı değil.

Bundan 40 yıl evvel, otuz yaşını aşkınıara süse püse fazla düşkün ve civan mızacılar müstesna orta yaşlı damgası kondurur, kıhkırları ihtiyarlarla ayırd edilemezdi.

Şimdi, başlar kua fûre yaptırılıyor; saçlar kumrula, sa-

riya, akajüye, plâtime boyatılıyor. Ke-nar mahallelerin tazeleri, köşe bucak-taki perüğürlara 100, 150 kuruş ver-dier mi, kafalarında altı aylık...

Vaktile baş tuvaletleri bambaşka idî. 50 sene evvel, saçlar alının ortasından kulakların hizasına kadar kâhkül tar-zında kesilirdi. Yani eski sinema yıldızı Kolin Mur'un ki gibi. Arkada kalan kısım enseye topuz yapılır, kâhkülleri kimi düz bırakır, kimi maşa ile frize ederdi.

Sonra moda değişti; kâhkül kesmek-ten vazgeçildi. Alının üstündeki saç-ların arasına, sucuk şeklinde, yusuvar lak örülmüş incecik teller, yahud tîre çoraplar sokulup (bombe) vari kabartıldı; topuz enseden tepeye çıkarıldı... Ayak takımı, adına (Gogoruk) derler, (gogoruklu karılar) diye arkalarından eğlenirlerdi.

Saç boyanmağa gelince, başına kur düşünüş, devlet kulü derken çoğalıp her tarafını bürümüş hatunlar derhal boyaya müracaat ederler, onu koyarken odaya apansızın giriveren teklifsiz ahbablara, eğdi püktülere ilk sözleri de şu olurdu:

— Apak başla hristiyan karılarına mı döneyim?

Varlıklılar Beyoğlundaki Bonmarge-don, kırmızı mukavva kutu ile, çifte şi-çede, biri berrak ve kokusuz, öbürü bulanık ve leş kokulu, Paris metaî noya-ya yanaşır; eski bir diş fırçasile önce kokusuzunu sürer, güneşte kurutup ko-kulusunu üstüne geçer; Ayvaz ağa ko-nağın hamamını yakmış, hazır; akabin de de kurma başına giderlerdi.

Orta halliler, Mahmudpaşa yokuşun-daki Yekçeşim Ermeninin (çyreklik bo-ya)sından şaşmazlar; sokak hamamin-da eritip tarınamadan ol nesneyi başla-rına bularlardı. Yoksul takım ise ma-

daklı, Küçük Virjinin karanlık ağzında kırmızı boya yok.

Odemlerde yüzü beyazlatmağa, pembeletmeğe, tere yumuşatmağa, gefaflandırmaya mahsus tefarik çoktu:

Gliserinli mayiler; (Gelin suyu) denilen beyaz, pembe Avrupa düzgünleri; Krem Simon; tük-rükle halledilmiş ci-valı düzgün (sürenle rin dişlerini harap edip küfeğiye döndürdü).

Mayilerin şıgacı, kullanılmadan önce iyice çalkamır, küçük

halle aktarından 20 paralık rastık alır, çatlak tabakta ezer, pamukla sürüp tahtaboşta güneşlenir, gusülhanede yıkayıp çıkardı.

Tirid, kanburu çıkık, bel bükük, yarın öbürün cennetlik kadınelerin oyalı yazma yemenileri altında kına eksik değil.

Odevirde kaşları yokma, inceltme, kreyon mireyon kullanma ne gezer. yüz yıkanmış, havlu ile kurulurken kaşın bir kılı kopacak olsa tassa edillirdi.

Dadıhak çatık kaşlara el dokundur-maz; atkılı kaşlar serçe parmağının ucunu yalayıp yalayıp, usulca yukarı yukarı kaldırılır, sülük gibi kapkaral-ların sahibesine gıpta edillirdi.

Tüyütüz fukarası olanlar, kalem biçimindeki kozmatige ve yine rastige dayanıp kazan kulpuna çevirirler; şayed püskürme benleri varsa üstlerine, de-ğilse, yanakların göze yakın taraflarına, dudagın yanlarına, çenenin sağına soluna yalancı benler kondururlardı. At benini bazıları ibrişimle boğar, bazıları üstündeki kullara el sürmeyip kıvrım kıvrım bırakırdı.

Şimdiki gibi kırpıklere açıklı, koyulu kreyon, rimel, sürme; göz kapaklarını mavî gölgelerle hareleme modası o vaktler nerede?

Serge parmağın yarısı kadar, kırmızı deriden tulunlara bir diş hilâli banılıp, kuyruklu kuyruklu sürmeler çekilirdi.

Çekilirken de gayet dikkat şart. El, aceleye gelip, aşağıya yukarıya azıcık kayıverse, silileyim derken sürme yayıl-verdi, göz evleri de kömürlük pencere-sine döndü gitti.

Duğaklara ruj mu? Onu da bilen kim? Boyalı, alıkh tiyatro kantocula-rında; Peruz'un ufacak, Şamramın kos-kocaman, Mınyon Virjininin mor du-

süngerle yüze, boyuna, enseye, göğü-se, kollara sürülürdü. Beş dakika geçince üstüne bir kat pudra; üç, beş dakika sonra ikinci katı. Bihassa, yeşil kutu-daki (Lis) markalı kullanıla gelirse de bunu ucuzluğundan ötrü Alman ma-lı (Kalodema) bastırılmıştı.

Varadışı icabı bazı kadınların, he-mesmerimsilerin, (ayva tüyü, mayva tüyü) deyip dururlarken, dudak-larının üstünde, şakak atlarında, çene-lerinde tüy bereketlenir.

Yine diller, harekete başlardı:

— Ermeni duduları gibi bıyak, sakal mı salvereceğim?

Derhal, limonu şekerle kaynatıp ağ-da yaparlar; çürütüp avuç içi kadar parçalarını surata yapıştırırlar, canın yanmasına hiç bakmadan tene yapıştırır, var kuvvetle çekilir, yüz pirüpak olup parıl parıl parladı.

Şunu da unutmayıalım. Uzaktan bile görenlerin hemen yapıştırması hazır:

— Yüzünü ağda ile yolmuş!

O zamanlar, semermemek, yağlanma-mak, elâleme maskara olmamak için, zamanedeki gibi perhiz tutana, rejim yapan milyonda bir bile yoktu.

Tombulluk, etli canlılık büyük bir ni-metti. O natura herkese nasip ve mü-yesser değil, halâvetine de can kurban-dı. Şişman bir hanım gökdere çıkarılırdı:

— Aman saçından vereyim de tüstü-leyin tombalisayı. Maşallah, maşallah döküp döküp taşıyor her tarafı lop lop et; vücudu bingil bingil, teleme peynir-leri gibi.

(Bir dirhem et, bin dirhem aynp ör-ter) fehvasına yürekten iman edenler, biraz etlenmeğe, canlanmağa can atan-lar mı ararsın? Yazın kınakına hülâsa

(Devamı 6 ncı sayfada)

Geçmiş zaman olur ki:

Eski günlerde saç ve yüz tuvaleti

(Baş tarafı 5 inci sayfada)

sı, kışın balıkyacağı içen içene; fakat içlerinde toplanıp gelişemiyenler, zayıflıktan ve kuradalıktan halâs olamıyanlar yine mevcud.

Böyle için için kaygu çeken takım arasında sıskalığını örtbas etmeğe yeltenenler çoktu.

Armud sapı gibi boynu, oklava gibi köprücük kemikleri görünmemek için yakası çeneye kadar kapalı bluz giyerler; değnek kollarını göstermemek için uzun kollu fistanı sırttan çıkarmazlar; göğüsleri kabarık dursun diye içine bohça mohça tıkarlar, kaba etleri davlumbazlaştırmak meramile eteğin altına (turmür) denilen küçük bir yastık bağlarıydı.

Gelgelelim, ipincecik bel gıptalara sezaydı. Hele iki elin seresi birbirine değdi mi padişah İkbali Çerkesçariyelere eş olan o tazeye ne mutlú.

Bu sadadda nahif ve çelimsiz düşüşe konar; balık etliler korsanın kordonlarını gerip gerip cendereye girmiş gibi soluk alamaz, hoşurlar ise üzüntüden kıvranarak bir mum alıp derdine yanardı.

Tırnaklara manikür mü? Ne münasebet? Bembeyazlığı matlúp. Bir iki milmetre uzamışlarına lahzada takaza:

— Raya kadınlarını mı taklide kalkıştın. Onların tırnak büyütmesinin sebebi, kocalarıyla kavga ederken suratlarına atılıp tırmalamak. Hakları da yok değil; erkeklerinin hepsi çapkının dikâlâsı. Dostlar, postlar, mantenitalar.

Uzunca bir tırnak gözlerine ilişse o anda:

— Öh öh, midem altüst oldu, şimdi gasyan edeceğim!. diye odadan kaçanlar olurdu.

Pedikürün adı çok sonralar ortaya çıktı. Tanıdıklardan yakın vakitlere kadar sağ olan ihtiyar bir hatun derdi ki:

— Ayak parmaklarımı alamodaya mı uydurmak? Rahmetli âyâlim mezarından kalksa, (aman helâlcğim sen de herkese uy. Kazık kadar herifi istemem velâkin bir matmazele yaptırmana rızam var) dese, ayağımı uzatırım. Karı yaklaşıp yaklaşmaz, suratına bir tekme, ağzını burnuna karıştırırım o kerkenezin...

Sermed Muhtar ALUS

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 5 8 1 0 1 4 0 1 0 *